MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-24 ta' Gunju, 2011

Appell Civili Numru. 102/2003/2

Luigi u Carmela konjuġi Sultana

v.

Emanuel u Rose konjuġi Cremona

Il-Qorti:

Preliminari

Dan huwa appell ad istanza tal-atturi Luigi u Carmela konjuġi Sultana li permezz tiegħu qegħdin jitolbu lil din il-Qorti tirrevoka s-sentenza mogħtija fis-16 ta' Novembru 2010 mill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) Ġurisdizzjoni

Superjuri billi filwaqt li tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, tilqa' t-talbiet attriċi;

Għal intendiment aħjar ta' dan l-appell is-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti qegħdha tiġi hawnhekk riprodotta fl-intier tagħha:

"Il-Qorti,

"Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

"Illi l-atturi huma proprjetarji u fil-pussess tal-lok ta' djar numru ħdax (11) fi Triq Mannar, Xagħra, Għawdex, b'mandretta miegħu annessa tal-kejl ta' ċirka tliet mija u erbgħin metri kwadri (340 m.k.), liema mandretta tikkonfina wkoll in parti ma' Triq Mannar minn naħa tal-punent;

"Illi l-konvenuti f'dawn l-aħħar jiem taw bidu għal xogħol ta' demolizzjoni bil-gaffa tal-ħajt tal-mandretta fuq deskritta u waqqgħu parti mill-ħajt fronteġġjanti l-mandretta għal fuq it-triq u tefgħu l-ġebel li laħħqu qalgħu mill-ħajt bil-gaffa fil-mandretta u fil-passaġġ li minnu għandhom jgħaddu terzi persuni, liema passaġġ jinsab fuq l-estremita' ta' nofsinhar tal-mandretta u jifforma parti mill-mandretta fuq deskritta;

"Illi bl-aġir tagħhom il-konvenuti kkommettew spoll vjolenti u klandestin a dannu u bi preġudizzju tad-drittijiet tal-atturi.

"Talbu lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

"1. Tiddikjara li bl-aġir tagħkom intom ikkommettejtu spoll vjolenti u klandestin a dannu tal-atturi;

"2. Tikkundannakom sabiex fi żmien qasir li jiġi prefiss lilkom minn din il-Qorti intom tispurgaw l-ispoll minnkom kommess billi tibnu mill-ġdid il-ħajt li ġie demolit u tnaddfu l-mandretta tal-atturi minn kull terrapien u materjal minnkom mitfugħ;

"3. Tawtorizzat lill-atturi sabiex jagħmlu x-xogħlijiet ta' ripristinar fin-nuqqas li dan ma jsirx minnkom konvenuti wara li jgħaddi t-terminu li jiġi lilkom prefiss minn din il-Qorti.

"Bl-ispejjeż kollha kontra l-konvenuti.

"Bl-inġunzjoni tal-konvenuti għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsabu mħarrkin.
"Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi debitament ikkonfermata bil-ġurament mill-attur.

"Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti li eċċepew illi:

"1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt, u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż.

"2. Illi fil-kawża odjerna ma jeżistux l-elementi ta' l-ispoll, u teżisti mankanza ta' l-element tal-pussess u ta' l-animus spogliandi.

"Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

"Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuti kkonfermata bil-ġurament tal-konvenut.

"Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti esebiti.

"Rat ukoll l-atti tal-kawża ċitazzjoni numru 28/2004 fl-istess ismijiet, pendenti wkoll quddiem din il-Qorti, li għalihom saret referenza bi ftehim tal-kontendenti, kif espress fil-verbal tas-seduta ta' Assistant Gudizzjarju tas-26 ta' Ottubru 2007.

"Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

"Ikkunsidrat:

"Illi din hija kawża ta' spoll. Dwar kawża ta' dan it-tip ġie mfisser illi:

“In tema legali jingħad li l-‘actio spolii’ hija radikata pjuttost fuq l-eżiġenzi ta’ utilita’ soċjali milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja, u hija eminentement intiża sabiex tkun estiża l-protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi mpedut li ċittadin privat jieħu l-ġustizzja f’idejh; b’mod li l-fini tagħha huwa dak illi jiġi restawrat l-istat tal-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat;

“L-art. 572 (illum 535) tal-Kodiċi Ċivili, li jikkontempla din l-azzjoni, huwa ndubbjament ta’ ordni pubbliku, u huwa inerenti għall-fatt ta’ min b’awtorita’ privata jagħmel għad-dannu ta’ terza persuna att li, għalkemm jista’ jkollu dritt għalieh, ma jkunx jista’ jeżerċitah mingħajr l-intervent tal-Qrati (ara Kassazzjoni Torin 1 ta’ Awissu 1879 in re Borboglio vs. Fischt, Volum XIII, P. 1, pag. 555 tal-Annali tal-Ġurisprudenza). Ma’ dan l-artikolu fuq imsemmi tal-liġi ċitata, ma għandux jiġi minsi l-art. 794 (illum 791) tal-Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Civili, li jaħseb u jgħid li kontra l-azzjoni ta’ spoll ma humiex ammissibbli ħlief eċċezzjonijiet dilatorji – dak li huwa konfermat mill-ġurisprudenza lokali u estera (ara Vol. XXXI. I. 296 Appell 8 ta’ Marzu 1943, in re “Francesco Mifsud vs Michele Cassar”; Vol. XXI. II. 83 P’Awla Civili, 20 ta’ April 1916, in re ‘Michelina Falzon vs Giuseppe Bonello et.’ konfemata fl-Appell fis-26 ta’ Marzu 1917; Kassazzjoni Palermo 27 ta’ Ottubru 1899, in re Decarcano vs. Cafici, Foro Catanese Vol. 1889, pagna 124; u dan biex ingħhataw xi sentenzi);…..”.[1]

“Illi, għalhekk, kif ġie ripetutament imfisser mill-qrati tagħna, jenħtieġu tliet elementi sabiex tirnexxi kawża bħal din:

“(i) li l-attur kellu l-pussess ta’ kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa spoljata (*possedisse*);

“(ii) li ġie disturbat f’dan il-pussess (*spoliatum fuisse*); u

---

[1] Margherita Fenech v. Pawla Zammit : Prim’Awla : 12.4.1958 vol. XLII. .II. 975 .

"(iii) li għamel il-kawża fi żmien xahrejn mill-allegat spoll *(infra bimestre deduxisse*).

""Jekk imqar xi wieħed minn dawn ir-rekwiżiti essenzjali ma jiġix ppruvat, l-azzjoni taqa' mingħajr ma jkun hemm bżonn li jiġi ndagat jekk jirrikorrux anki r-rekwiżiti l-oħra."[2]

"Dwar din l-azzjoni il-**Mattirolo** jispjega illi:

""La reintegrazione del possesso a favore di chi ne fu spogliato e' una misura di ordine pubblico, e' un provvedimento diretto a conservare la pace pubblica. L'articolo 695 del Cocice Civile applica, in tutto il suo rigore, la regola ***"spoliatus ante omnia restituendus****". Il perche' l'azione di reintegrazione, compiuto lo spoglio, compete a qualunque possessore, astrazione fatta dal carattere del suo possesso, sia pur questo anche solo precario,o di origine illegittima, purche' pero' abbia il carattere esteriore dell'esercizio di un preteso diritto."*[3]

"Għalhekk sabiex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talbiet attriċi, jrid jiġi stabilit jekk jeżistux dawn it-tliet elementi fil-każ in eżami. Mill-provi mressqa rriżulta illi l-atturi qed jilmentaw għax il-konvenuti waqqgħu partijiet minn ħajt tas-sejjieħ li jifred għalqa fi Triq Mannar, ix-Xagħra, li l-atturi jikkontendu illi hija proprjeta' tagħhom u taw bidu għal xogħlijiet ta' skavazzjoni u tindif fl-istess għalqa, li bihom imblukkaw ukoll l-entratura għall-passaġġ li jikkonduċi għall-istess għalqa.[4] Dan il-fatt ma ġiex kontestat mill-konvenuti, anzi l-konvenut stess ammetta illi kien hu li għamel dan, permezz ta' kuntrattur minnu inkarigat, bl-intenzjoni li jnaddaf l-għalqa li kien akkwista xi żmien qabel.

"Il-konvenuti pero' jikkontestaw il-pretensjoni ta' l-atturi illi huma kellhom il-pussess jew detenzjoni kif trid il-liġi fi ħwejjeġ simili sabiex ikun jista' jingħad illi huma ġew

---

[2] Joseph Tabone v. Joseph Flavia sive de Flavia ; Appell Civ. 7.3.1958 – vol. XLII. I. 86 .

[3] Trattato di Dirito Giudiziario Civile Italiano Vol. I. 5ta. ed. 1902 Torino, para. 271 .

[4] ara ritratti Dokti. LS 3 u 4 esebiti a fol. 30 tal-process .

disturbati f'dan il-pussess u għalhekk intitolati għar-reintegrazzjoni.

Dwar l-ewwel element, indikat hawn fuq, li huwa meħtieġ sabiex tirnexxi kawża ta' spoll ingħad:
*""Illi l-ewwel rekwiżit, kwindi, sabiex l-azzjoni tar-rintegrazzjoni tista' tiġi milqugħa bil-favur, huwa li l-instanti jkollu l-pussess ta' kwalunkwe xorta jew detenzjoni tal-ħaġa li fuqha jkun pretiż li sar l-ispoll. L-espressjoni wżata mill-liġi – "**possession of whatever kind**" – dak li jinteressana f'dal-każ – tikkomprendi tant il-pussess ċivili kemm dak sempliċement naturali, u anki dak vizzjuż; imma pero' tesiġi dejjem f'dak li jippromwovi din l-azzjoni xi pussess; l-għaliex, jekk l-attur f'kawża bħal din li fuqha qegħdin nitkellmu ma jkunx ippossjeda l-ħaġa, l-azzjoni hija destinata li ma tirnexxix."*[5]

"Huwa ferm pertinenti x'jgħid l-awtur taljan ġia ċitat f'dan ir-rigward:

""Giusta la definizione, che l'articolo 685 ne da' del possesso, questo puo' cadere tanto sulle cose corporali, quanto sulle incorporali…; nel primo caso, esso si presenta sotto la forma della detenzione di una cosa; nel secondo, sotto l'aspetto del godimento di un diritto che si esercita. Ma in entrambi i casi, a costituire il possesso sono necessari due elementi: il corpo e l'animo; cioe' il fatto esteriore della detenzione della cosa o dell'esercizio del diritto; l'animo, ossia la volonta' del possessore di possedere per se'.

"Questa volonta',quest'animo, secondo la nozione odierna del possesso, occorre in diversi modi, secondo che si tratti – del possesso legittimo, tutelato dall'azione di manutenzione – o del possesso semplice, garantito soltanto con l'azione di reintegrazione - : pel primo e' necessario l'animus domini, val quanto dire la volonta' di ritenere la cosa come propria, di esercitare il diritto come proprio: pel secondo, basta l'animo nel possessore di tenere la cosa o l'esercizio del diritto per se',

---

[5] Fenech vs Zammit gia citata .

independentemente da ogni pretesa sulla proprieta' della cosa, sulla spettanza del diritto che di fatto si esercita."[6]

"Fil-każ in eżami ż-żewġ naħat isostnu illi din l-art tappartjeni lilhom u dwar din il-kwistjoni ġiet anke intavolata kawża *ad hoc* mill-istess atturi, li hija proprju l-kawża ndikata hawn fuq. Imma għall-fini tal-kawża preżenti, l-konvenuti jsostnu illi ma jistax ikun li l-atturi seta' kellhom il-pussess jew detenzjoni ta' din l-għalqa, u dan għaliex din kien ilha żmien twil mitluqa u żdingata u mimlija siġar tal-bajtar tax-xewk, tant li kien impossibbli għal xi ħadd li jaċċedi ġewwa fiha. Tant li meta l-konvenut ġie biex jixtri l-istess għalqa, huwa ma setax jidħol u kejjilha biss minn fuq il-ħitan. L-istess l-attur stess jammetti illi meta ġie biex inaddaf partijiet minnha kien ħtieġlu jaċċedi għaliha min-naħa ta' wara u minn fuq il-proprjeta' ta' terzi. Anke ir-ritratti esebiti mill-attur innifsu jagħtu indikazzjoni ta' kemm kienu folti s-siġar tal-bajtar tax-xewk f'dik il-parti fejn seħħ dan l-allegat spoll. L-attur jinsisti pero' li huwa kien xorta waħda ilu jidħol hemm ġew sa minn meta akkwista l-proprjeta' tiegħu fl-1960. Dan kien jagħmlu biex jaħżen il-fliexken tal-ħġieġ fil-kmamar ta' ma' ġemb din l-għalqa, u anke biex jagħlef il-klieb li kien iżomm f'waħda minn dawn il-kmamar. Imma kif jidher mill-pjanta esebita mill-atturi,[7] dan l-aċċess l-attur seta' faċilment jagħmlu minn żewġ aċċessi oħra li kellu għall-fondi tiegħu, u mhux neċessarjament mill-entrata fl-estremita tan-nofsinhar li ġiet milquta bix-xogħlijiet tal-konvenut.[8]

"Konsegwentement ma jistax jingħad illi ġie ppruvat sodisfaċentement illi l-atturi kellhom il-pussess li trid il-liġi f'każijiet simili. Ikun għalhekk superfluwu li jiġu ndagati ż-żewġ elementi l-oħra meħtieġa f'kawża ta' spoll.

"Għal dawn il-motivi, peress illi jonqos ta' l-inqas wieħed mill-elementi meħtieġa mill-liġi sabiex tirnexxi kawża bħal din, tiddeċidi l-kawża billi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-

---

6 op. cit. Footnote pag. 255 – 256 .

7 Dok. LS 2 a fol 29 .

8 indikat bl-ittri X - Y fuq l-istess pjanta .

konvenuti u tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-atturi."

Rikors tal-appell tal-atturi Luigi u Carmela konjuġi Sultana:

L-appellanti Luigi u Carmela Sultana ħassew ruħhom aggravati bis-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti u għalhekk interponew dan l-appell minnha.

L-appellanti jilmentaw li l-ewwel Qorti ma għamlitx apprezzament korrett tal-fatti u tal-provi. Huma jsostnu li din il-kawża ma saritx għaliex il-konvenut ippretenda li jieħu pussess tal-għalqa li xtara iżda għaliex huwa mess u ħatt il-ħajt tal-mandra li hemm annessa mal-fond tagħhom. Jispjegaw li huma istitwew din il-kawża prinċipalment minħabba l-aġir illegali u abbużiv konsistenti fit-twaqqiegħ tal-ħajt u mhux sempliċiment għal kwistjoni dwar il-pussess jew detenzjoni tal-għalqa li l-konvenut ippretenda li jidħol fiha. Fil-fehma tagħhom dak li hu rilevanti għall-finijiet ta' din il-kawża hu biss il-fatt li l-konvenuti ma kellhom l-ebda dritt imissu parti mill-ħajt tal-fond tagħhom. Isostnu li l-azzjoni ta' spoll hija ammissibbli anke f'każ ta' ħwejjeġ inkorporali bħalma huma d-drittijiet kollha.

Risposta tal-appell ta' Emanuel Cremona:

L-appellat Emanuel Cremona wieġeb biex juri li s-sentenza appellata hija ġusta u timmerita konferma.

Huwa jaċċenna għall-fatt li l-ewwel Qorti ħasset li l-atturi ma kellhomx il-pussess rikjest mil-liġi sabiex tirnexxi kawża ta' spoll u naqset allura li tindaga l-elementi l-oħra ta' spoll. L-appellat jirraġuna li jekk l-ewwel Qorti ddeċidiet korrettament li l-atturi ma kellhomx il-pussess tal-art, isegwi allura li wisq anqas ma kellhom il-pussess tal-ħajt li kien jifridha mit-triq.

Fir-rigward tal-argument tal-appellanti li anke l-pussess ta' dritt inkorporali huwa suffiċjenti biex jaġixxu b'kawża ta' spoll, l-appellat jirrileva li l-appellanti ma kellhomx tali dritt,

u li fi kwalunkwe każ anke kieku kellhom dan id-dritt, dan waħdu ma jagħtihomx id-dritt li jmexxu b'azzjoni ta' spoll.

L-appellat jgħid ukoll li llum din l-azzjoni hija waħda inutli stante li llum it-titolu tiegħu fuq l-art huwa kkonfermat b'sentenza.

Kunsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti:

Il-kawża rivendikatorja: (Ċit Nru: 28/2004)

Qabel ma tikkunsidra l-aggravji tal-appellanti jkun opportun li jiġi spjegat li fid-data tas-sentenza appellata ingħatat sentenza oħra fir-rigward ta' kawża oħra fl-istess ismijiet, liema sentenza ma ġietx appellata.[9] Permezz ta' tali kawża, l-istess atturi appellanti talbu lill-Qorti tiddikjara li l-fond 11, Triq Mannar, Xagħra, bil-mandretta annessa (b'kejl ta' 187mk) u bir-raba retrostanti l-mandretta (ukoll b'kejl ta' 187mk) huma proprjeta` tagħhom u li l-konvenuti ma għandhom l-ebda dritt fuqhom. Huma esebew pjanta maċ-ċitazzjoni, Dok B, (li hija identika għall-pjanta Dok LS2 esebita fl-atti tal-kawża odjerna) liema pjanta tindika kejl kumplessiv ta' 340mk.

L-atturi bbażaw it-titolu tagħhom fuq il-kuntratt ta' akkwist tad-19 ta' Mejju 1960 iżda l-Qorti kkonkludiet li l-art li l-atturi xtraw permezz tal-kuntratt tal-1960 ma kienitx tikkonsisti f'dak kollu li jindikaw fil-pjanta annessa maċ-ċitazzjoni, minkejja li l-kejl indikat fuq il-pjanta huwa inqas minn dak dikjarat fuq il-kuntratt. Ikkonkludiet li lanqas ma setgħu akkwistaw l-istess art bil-preskrizzjoni peress li anke jekk kellhom xi pussess għal iżjed minn tletin sena, tali pussess ma kienx "ekwivoku". Kien impossibbli għall-Qorti li tistabbilixxi b'ċerta preċiżjoni l-veri konfini tal-proprjetajiet tal-kontendenti. Il-Qorti għalhekk spjegat li ma setgħetx tilqa' t-talbiet tal-atturi, u dan mhux għaliex irriżulta li l-art annessa mal-fond, jew partijiet minnha, jappartjenu lill-konvenuti, iżda sempliċiment għaliex ħadd

[9] Skont il-verbal tal-kawża odjerna tal-11 ta' Jannar 2006, il-partijiet qablu li ż-żewġ kawżi kellhom jimxu flimkien u l-provi u x-xhieda kellhom japplikaw għaż-żewġ kawżi u vice versa.

mill-kontendenti ma rnexxielu jipprova kemm attwalment jippossjedi mill-istess art annessa mal-fond, 11, Triq Mannar, Xagħra, u x'inhuma l-konfini tal-proprjetajiet rispettivi.

Il-kawża ta' spoll:

L-appell odjern jikkonċerna l-kawża ta' spoll. Skont iċ-ċitazzjoni l-aġir li ta lok għal spoll huwa proprju (1) it-twaqqiegħ ta' parti mill-ħajt tal-mandretta u (2) it-tfiegħ tal-ġebel li laħqu qalgħu mill-ħajt għal ġol-mandretta u l-passaġġ li minnu għandhom jgħaddu terzi persuni, u fil-fatt l-atturi talbu li l-konvenuti jiġu kkundannati jisporgu l-ispoll billi jerġgħu jibnu l-ħajt mill-ġdid u jitneħħa t-terrapien li twaqqa' fil-mandretta. L-ewwel Qorti, wara li rat il-provi u kkunsidrat l-istat żdingat u mitluq tal-għalqa, u kemm kienu folti s-siġar tal-bajtar tax-xewk fil-parti fejn seħħ l-allegat spoll, dehrilha li ma ġiex pruvat sodisfaċentement li l-atturi kienu fil-pussess tal-istess għalqa u għalhekk ċaħdet it-talbiet tal-atturi.

L-aggravji tal-atturi appellanti:

Niġu issa għall-aggravju tal-appellanti. L-appellanti jilmentaw li l-Qorti għamlet apprezzament skorrett tal-fatti u tal-provi u jiċċaraw li l-kawża ta' spoll saret proprju għaliex il-konvenut appellat ħatt parti mill-ħajt tal-mandra li hija annessa mal-proprjeta` tagħhom u mhux għax il-konvenut ippretenda li jieħu l-pussess tal-għalqa li xtara. Isostnu li dan l-aġir konsistenti fit-twaqqiegħ tal-ħajt jikkostitwixxi att spoljattiv per eċċellenza.

Huma bażikament jargumentaw illi:

"Il-konvenut ma kellu l-ebda dritt li qabel ma jkun ċert mill-konfini u l-konsistenza tal-għalqa tiegħu, huwa jaqbad u jibda' jħott ħwejjeġ l-atturi biex jipprovdi aċċess għall-għalqa tiegħu bl-inġenji."

"Huwa dan l-aġir illegali min-naħa tal-konvenuti li wassal lill-atturi biex istitwew din il-kawża ta' spoll fil-konfront

tagħhom…billi l-konvenut ma kellu ebda jedd li jagħmel dan."

"Huwa rrilevanti jekk għalqa li xtraw il-konvenuti kinitx mimlija bajtar tax-xewk jew kinitx mitluqa jew żdingata jew jekk l-atturi kellhomx il-pussess jew detenzjoni tagħha. Li kien u li huwa rilevanti għall-finijiet ta' din il-kawża huwa biss il-fatt li l-konvenuti ma kellhom l-ebda dritt li jmissu ebda parti mill-ħajt tal-fond tal-atturi."

L-atturi appellanti għalhekk qegħdin isostnu li huwa rrilevanti jekk huma kellhomx il-pussess tal-għalqa jew le, filwaqt li dak li hu rilevanti hu li l-konvenuti ma kellhomx "dritt" jew "jedd" li jmissu l-ħajt.

Nonostante dak li jgħidu l-appellanti, trattandosi ta' kawża ta' spoll, kellu neċessarjament jiġi indagat l-element ta' pussess. Fiċ-ċitazzjoni l-atturi talbu li jiġi spurgat l-ispoll billi jerġa' jinbena l-ħajt u jitneħħa t-terrapien/materjal li waqa' fil-mandretta. Jista' jingħad għalhekk li l-mertu tal-ispoll huwa (1) il-ħajt u (2) dik il-parti tal-mandretta/għalqa li tmiss mal-ħajt. Kuntrarjament għal dak li qegħdin jgħidu l-atturi, irid jiġi ppruvat xi tip ta' pussess fil-konfront tas-soġġett tal-ispoll, u ċioe` tal-ħajt u ta' dik il-parti tal-mandra li fiha intefa' t-terrapien. Issa ovvjament fir-rigward ta' "ħajt" huwa biżżejjed li wieħed jipprova li għandu l-pussess ta' dak li hemm wara l-ħajt. Jekk wieħed għandu l-pussess ta' biċċa art jista' jitqies li għandu wkoll il-pussess tal-ħajt ta' madwarha, għaliex il-ħajt huwa aċċessorju għall-art. Għalhekk għall-finijiet ta' din il-kawża ta' spoll, irid jiġi ppruvat li l-atturi kellhom il-pussess tal-għalqa mhux biss biex jippruvaw li kellhom (1) il-pussess tal-ħajt iżda wkoll biex jippruvaw li kellhom (2) il-pussess ta' dik il-parti tal-għalqa li fiha intefa' l-ġebel li twaqqa' mill-ħajt.

L-appellanti, fir-rikors tal-appell tagħhom, mhux qegħdin jikkontestaw il-konklużjoni tal-ewwel Qorti li ma kellhomx pussess tal-mandra/għalqa; qegħdin sempliċiment jargumentaw li kien irrilevanti li l-ewwel Qorti tindaga dwar l-element tal-pussess fil-konfront tal-mandra/għalqa. Dan ir-raġjonament, kif ġja` spjegat aktar 'il fuq f'din is-

sentenza, huwa għal kollox skorrett. F'kawża possessorja bħal ma hi dik ta' spoll, il-Qorti ċertament ma tistax tonqos milli tikkunsidra l-ewwel r-rekwiżit tal-ispoll u ċioe` il-"*possedisse*". Irid jiġi sodisfatt dan l-element qabel ma l-Qorti tgħaddi biex tikkunsidra l-aġir tal-konvenuti biex tara' jekk jissussistix it-tieni element ta' spoll, u ċioe` l-"*spoliatum fuisse*". Kif irriteniet l-ewwel Qorti, ladarba ma ġiex ippruvat il-pussess neċessarju biex tirnexxi din l-azzjoni ta' spoll, huwa superfluwu li jiġu indagati ż-żewġ elementi l-oħra meħtieġa f'kawża ta' spoll.
L-appellanti jargumentaw ukoll li l-azzjoni ta' spoll hija ammissibbli anke f'każ ta' ħwejjeġ inkorporali bħal ma huma d-"drittijiet" kollha. Is-sentenza li jirreferu għaliha f'dan ir-rigward hija dik mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-26 ta' Jannar 1957 "Carmelo Rosario Dimech vs Antonia Fenech et". Il-kawża ċitata kienet tirrigwarda l-ftuħ ta' tieqa fil-fond assenjat lill-konvenuti li tħares għal fuq il-fond assenjat lill-attur. Il-Qorti spjegat li l-azzjoni ta' spoll hija ammissibbli anke f'każ ta' ħwejjeġ inkorporali, bħal ma huma d-drittijiet kollha, fosthom id-dritt ta' servitu`. Id-dritt inkorporali li l-Qorti kienet qed tirreferi għalih fis-sentenza tagħha kien id-dritt ta' servitu` li l-ispoljand kien qiegħed jippretendi fuq il-fond tal-ispoljat u l-Qorti rriteniet li l-azzjoni ta' spoll hija esperibbli anke f'każ ta' ftuħ ta' twieqi jew aperturi oħra li jagħtu fuq proprjeta` ta' ħaddieħor b'mod li tista' tinħoloq servitu`. B'daqshekk f'dik is-sentenza l-Qorti b'ebda mod ma eżentat lill-attur f'dik il-kawża milli jipprova l-element tal-pussess meħtieġ għall-azzjoni ta' spoll. Anzi, fl-istess sentenza, il-Qorti proprju bdiet biex fl-ewwel lok teżamina jekk l-attur f'dik il-kawża kellux il-pussess tal-fond li fuqu infetħet it-tieqa u għalhekk li fuqu kien qiegħed jiġi vantat d-dritt inkorporali ta' servitu`. Għalhekk din il-Qorti ma tistax tifhem fejn iridu jaslu l-appellanti billi jiċċitaw is-sentenza msemmija.

Il-fatt jibqa' li l-appellanti f'din il-kawża ma rnexxilhomx jipprovaw ebda tip ta' pussess, la ta' ħaġa korporali u anqas ta' xi dritt inkorporali, li minnu jallegaw li ġew żvestiti. Di fatti l-appellanti qatt ma spjegaw x'kien fil-każ tal-lum in-natura ta' dan id-dritt inkorporali li għalih huma jaċċennaw u anqas hu ċar jekk hux qed jirreferu għal xi dritt inkorporali tal-appellanti jew għal xi dritt inkorporali

vantat mill-appellati. Kieku ġie pruvat mill-appellanti li huma ġew żvestiti mill-pussess ta' dritt inkorporali vestit fihom allura kienu jirnexxu fl-azzjoni tagħhom ta' spoll purche` jirnexxilhom jippruvaw l-elementi l-oħra tal-azzjoni. Bħala fatt, iżda, l-appellanti ma rnexxilhomx jagħmlu din il-prova. L-istess jingħad kieku l-każ kien, kif donnu qed jippretendu l-appellanti, li l-appellati intentaw joħolqu xi dritt inkorporali, bħal xi dritt ta' servitu`, fuq xi fond li l-appellanti rnexxilhom jipprovaw li kellhom il-pussess tiegħu. Iżda għal darb'oħra dan ma hux il-każ għaliex tali prova tal-pussess ma saritx.

L-appellanti jargumentaw ukoll li x-xogħol li għamlu l-konvenuti kien kontra l-volonta` tagħhom u mingħajr il-kunsens tagħhom u wkoll nonostante li l-attur iddifida lill-istess konvenut milli jkompli bix-xogħol (ħaġa li l-appellat jiċħad bil-qawwa kollha). Jgħidu wkoll li l-appellat ħa l-liġi b'idejh mingħajr ma għaraf li jimxi skont il-liġi u b'hekk ikkommetta l-att spoljattiv. Dan ir-raġjonament tal-appellanti huwa għal kollox bla bażi meta wieħed jikkunsidra li l-istess appellanti naqsu milli jippruvaw il-pussess. Din il-Qorti għalhekk ma tistax tifhem għaliex l-appellanti jirreferu għas-sentenza mogħtija f'"<u>Giuseppe Muscat v. Assunta Farrugia</u>" (Qorti tal-Appell, 24.11.1957) biex jispjegaw kif l-azzjoni ta' reintegrazzjoni hija fondata fuq l-esiġenzi tal-utilita` soċjali aktar milli fuq il-prinċipju assolut tal-ġustizzja; "*hija intiża għall-protezzjoni ta' kwalunkwe pussess*". Jirreferu wkoll għal deċiżjonijiet oħra (Kollez. Vol. XLII.ii.973; Vol. XLI.ii.846, 1035) u jerġgħu jaċċennaw għall-fatt li l-azzjoni ta' spoll hija intiża biex tagħti protezzjoni lil kwalunkwe pussess, u jiġi impedut ċittadin privat jieħu l-ġustizzja b'idejh. Iżidu jgħidu li l-fini ta' azzjoni ta' spoll hija li jiġi restawrat il-pussess li jkun ġie skonvolt jew turbat. L-insenjament tas-sentenzi ċitati huwa korrett u ribadit minn din il-Qorti. Dak l-insenjament jippostula li l-attur jipprova li kellu l-pussess tal-oġġett, inkluż dritt inkorporali, li minnu ġie żvestit. F'dan il-każ tali prova ma saritx.

Għal dawn il-motivi din il-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi <u>tiċħad l-appell</u> interpost mill-appellanti u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż taż-żewġ istanzi għandhom jitħallsu mill-istess atturi appellanti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------